

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αρ.πρωτ.: 1059/02

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 315/02

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Β' Τμήμα)

Συνεδρίαση 23-05-2002

Σύνθεση

Προεδρέων : Σπυρίδων Σκουτέρης, Νομικός Σύμβουλος Ν.Σ.Κ.

Νομικοί Σύμβουλοι: Α.Τζεφεράκος, Β.Ασημακόπουλος, Σ.Δελλαπόρτας,
Σ.Παπαγεωργακόπουλος, Κ.Καισιτάς, Π.Κιούσης,
Σ.Βασαλάκης

Εισηγητής : Στέφανος Λέτης, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αρ.Ερωτήματος: 1030587/706/ΔΜ/10-4-2002 Γεν.Δ/νσης
Φορ/κών Ελέγχων – Δ/νση Μητρώου (Τμήμα Β») του Υπουργείου
Οικονομίας και Οικονομικών.

Περίληψη Ερωτήματος: Δυνατότητα ή μη έναρξης επαγγελματικής
δραστηριότητας σε ποινικούς κρατούμενους των φυλακών.

Επί του άνω ερωτήματος το Ν.Σ.Κ. (Β' Τμήμα) γνωμοδότησε ως
ακολούθως:

I. Με το παραπάνω έγγραφο της ερωτώσας υπηρεσίας, δίδεται, ως πραγματικό, ότι δύο κρατούμενοι, οι οποίοι έχουν καταδικασθεί σε ισόβια κάθειρξη έχουν υποβάλει στην Δ.Ο.Υ. Αιγάλεω σχετική αίτηση για την έναρξη επαγγελματικής δραστηριότητας. Οι εν λόγω κρατούμενοι έχουν την δυνατότητα να εξέρχονται από το σωφρονιστικό κατάστημα, αφού τους έχει χορηγηθεί εκπαιδευτική άδεια για τη φοίτησή τους σε Α.Ε.Ι.

Επιπλέον έχουν μισθώσει επαγγελματικούς χώρους για την άσκηση του επιτηδεύματός τους και έχουν εγγραφεί σε ασφαλιστικό φορέα και στο οικείο επιμελητήριο. Η βεβαίωση έναρξης επιτηδεύματος από την Δ.Ο.Υ. θεωρείται απαραίτητη, προκειμένου να αποδείξουν ότι έχουν εξασφαλίσει εργασία έξω από το κατάστημα, προκειμένου να τους χορηγηθεί άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση. Κατόπιν των ανωτέρω τίθεται το ερώτημα εάν ο Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. μπορεί να αρνηθεί να χορηγήσει βεβαίωση έναρξης επιτηδεύματος γενικά σε ποινικούς κρατούμενους και εάν τυχόν, απαιτούνται επιπλέον δικαιολογητικά και προϋποθέσεις για να πραγματοποιηθεί η έναρξη.

II. Στο Ν.2776/1999 «Σωφρονιστικός Κώδικας» (ΦΕΚ Α' 291), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1: 1. Οι κανόνες που ακολουθούν ρυθμίζουν τους όρους και τις συνθήκες εκτέλεσης ποινών και μέτρων ασφαλείας κατά της ελευθερίας, σύμφωνα με το Σύνταγμα, τις διεθνείς συμβάσεις, τους νόμους και τις κανονιστικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή τους...

Άρθρο 2: 1. Κατά τη μεταχείριση των κρατούμενων διασφαλίζεται ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ενισχύεται ο αυτοσεβασμός και η συναισθηση της κοινωνικής τους εθνότητας...

Άρθρο 10: 1. Σε κάθε κατάσταση κράτησης λειτουργεί Συμβούλιο Φυλακής...

Άρθρο 42: 1. Η εργασία των κρατουμένων έξω από το κατάστημα κράτησης σε βιομηχανικές, αγροτοβιομηχανικές, βιοτεχνικές ή αγροτικές μονάδες ή επιχειρήσεις που ανήκουν στο Δημόσιο ή στο ευρύτερο δημόσιο τομέα ή στον ιδιωτικό τομέα ή σε Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης μπορεί να οργανώνεται από τη διοίκηση των μονάδων ή επιχειρήσεών τους με τη συνεργασία της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Δικαιοσύνης και να υλοποιείται με την εποπτεία της Διεύθυνσης του καταστήματος κράτησης.

2. Κρατούμενοι που επιθυμούν να συνεχίσουν την επαγγελματική τους απασχόληση ή για τους οποίους έχει εξευρεθεί εργασία, κατά τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, μπορούν να απασχολούνται στην εργασία αυτή έπειτα από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Εργασίας Κρατουμένων και εφόσον τους χορηγηθεί άδεια ημιελεύθερης διαβίωσης, σύμφωνα με τα άρθρα 59 επόμενα του παρόντος.

Άρθρο 58: 1. Η εκπαιδευτική άδεια χορηγείται για τη φοίτηση κρατουμένων σε σχολές όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, εφόσον στην περιοχή φοίτησης λειτουργεί αντίστοιχο προς την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ενδιαφερόμενοι κατάστημα κράτησης...

Άρθρο 59: 1. Σκοπός του θεσμού της ημιελεύθερης διαβίωσης είναι η επαγγελματική ή άλλη απασχόληση των καταδικών έξω από τα καταστήματα κράτησης χωρίς διαρκή επιτήρησή τους, ώστε να επιτυγχάνεται η σταδιακή επάνοδός τους σε καθεστώς πλήρους ελευθερίας.

2. Η ημιελεύθερη διαβίωση εκτίεται στα καταστήματα, σε Τμήματα Ημιελεύθερης Διαβίωσης (ΤΜ. ΔΙ.) των καταστημάτων αυτών ή σε ειδικά Καταστήματα Ημιελεύθερης Διαβίωσης (Κ.Η.ΔΙ.).

3. Ο κατάδικος στον οποίο χορηγείται άδεια ημιελεύθερης διαβίωσης τοποθετείται κατά προτίμηση σε Κ.Η.ΔΙ. ή, αν δεν υπάρχει τέτοιο Κατάστημα στον τόπο της απασχόλησής του, σε Τ.Μ.Η.ΔΙ. τοπικού καταστήματος ή, αν δεν λειτουργεί τέτοιο Τμήμα, τοποθετείται σε ειδική πτέρυγα του τοπικού καταστήματος κράτησης της κατηγορίας στην οποία ανήκει.

4. Με απόφαση του υπουργού Δικαιοσύνης ορίζονται τα καταστήματα όπου λειτουργούν ειδικές πτέρυγες ή Τ.Μ.Η.ΔΙ.

Άρθρο 60: 1. Άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση χορηγείται σε καταδικούς που επιθυμούν να συνεχίσουν την προηγούμενη επαγγελματική απασχόλησή τους ή για τους οποίους έχει εξετασθεί εργασία έξω από το κατάστημα κράτησης σε δημόσιο, δημοτικό ή ιδιωτικό φορέα ή θέση σε εγκεκριμένο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης, κατά τα οριζόμενα στον παρόντα Κώδικα.

2. Η άδεια για ημιελεύθερη διαβίωση χορηγείται εφόσον: (α) ο κατάδικος έχει εκτίσει το ένα πέμπτο της ποινής του σε περίπτωση φυλάκισης και τα δύο πέμπτα της ποινής του σε περίπτωση πρόσκαιρης κάθειρξης, χωρίς ενεργητικό υπολογισμό ημερών εργασίας και η κράτηση έχει διαρκέσει τουλάχιστον δύο μήνες. Σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης πρέπει να υπολείπονται δύο τουλάχιστον χρόνια πριν από την κατά νόμο θεμελίωση δικαιώματος υποβολής αίτησης για υπό όρον απόλυση.

Σε περίπτωση ποινικού σωφρονισμού, ο εφηβικής ή μετεφηβικής ηλικίας κατάδικος πρέπει να έχει εκτίσει το ήμισυ τουλάχιστον του ορισθέντος κατώτατου ορίου, (β) Δεν εκκρεμεί κατά του κατάδικου ποινική διαδικασία για άλλη αξιόποινη πράξη σε βαθμό κακουργήματος και (γ) Ο κατάδικος έχει αποδεδειγμένα εξασφαλίσει εργασία έξω από το κατάστημα ή αποδέχεται να απασχοληθεί σε θέση εργασίας που θα του υποδεικνύεται.

3. Η άδεια χορηγείται κατά τη διαδικασία και με απόφαση του οργάνου που προβλέπεται στο άρθρο 70 παράγραφος 1 του παρόντος. Για τη χορήγηση της εν λόγω άδειας εκτιμάται, ιδίως, η προσωπικότητα και η εν γένει συμπεριφορά του κατάδικου μετά την τέλεση της πράξης και κατά τη διάρκεια της κράτησης, η κατάσταση της υγείας του, η ικανότητα και το ενδιαφέρον του για την απασχόληση για την οποία του χορηγείται η άδεια και η θέλησή του για ενεργό συνεργασία με το προσωπικό και τους υπεύθυνους στο χώρο της απασχόλησής του. Στην απόφαση ορίζονται, μεταξύ άλλων, και: α) οι ημέρες και ώρες απασχόλησης του κατάδικου έξω από το κατ'εξουσιοδότηση κράτησης ή το Τ.Μ.Η.Α. ή το Κ.Η.Α. στο οποίο τοποθετείται, β) το είδος απασχόλησης, γ) ο τρόπος αμοιβής και το ασφαλιστικό καθεστώς του, δ) οι υπεύθυνοι του καταστήματος και του χώρου απασχόλησης, οι οποίοι συνεργάζονται για την επίλυση των συναφών προβλημάτων και ε) κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

4. Σε περίπτωση απορρίψης της αίτησης για άδεια ημιελεύθερης διαβίωσης, ο κατάδικος δικαιούται να προσφύγει στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών ως συμβούλιο, μέσα σε δέκα ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της απορριπτικής απόφασης.

5. Άδεια ημιελεύθερης διαβίωσης μπορεί να χορηγηθεί ύστερα από αίτηση του κατάδικου και το Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών, όταν τούτο απορρίπτει αίτηση απόλυσης υπό όρο, εφόσον ο κατάδικος κρίνεται ικανός

και κατάλληλος προς τούτο. Για το σκοπό αυτό το Συμβούλιο Φυλακής παρέχει στο δικαστήριο κάθε χρήσιμο στοιχείο.

6. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται ανάλογα σε καταδίκους στους οποίους έχει χορηγηθεί εκπαιδευτική άδεια κατά το άρθρο 58 του παρόντος.

Άρθρο 70: 1. Σε κάθε κατάσταση λειτουργεί Πειθαρχικό Συμβούλιο το οποίο απονέμει τις αμοιβές και επιβάλλει πειθαρχικές κυρώσεις και αποφασίζει για κάθε άλλο ζήτημα που προβλέπεται στις σχετικές διατάξεις του παρόντος Κώδικα...».

Περαιτέρω, κατά μεν το άρθρο 36 του Κ.Ν. 2859/2000 «Περί Φόρου Προστιθέμενης Αξίας» (ΦΕΚ Α' 248):

«1. Ο υποκείμενος στο φόρο υποχρεούται να υποβάλλει τις παρακάτω δηλώσεις:

α) δήλωσης έναρξης των εργασιών του, η οποία υποβάλλεται πριν από την έναρξη των εργασιών αυτών. Ως έναρξη εργασιών θεωρείται ο χρόνος πραγματοποίησης της πρώτης συναλλαγής στα πλαίσια της επιχείρησης...» κατά δε το άρθρο 31 του Ν.2515/1997 «Άσκηση επαγγέλματος Λογιστή φοροτεχνικού λειτουργία Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών (Σ.Ο.Ε.) και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 154):

«Χορηγείται υποχρεωτικά Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (Α.Φ.Μ.) σε όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, καθώς και στις ενώσεις προσώπων που έχουν την κατοικία τους ή την επαγγελματική τους εγκατάσταση ή διενεργούν πράξεις φορολογικού ενδιαφέροντος εντός της Ελληνικής Επικράτειας. Με αποφάσεις του υπουργού Οικονομικών που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται και ανακαθορίζεται ο χρόνος, ο τρόπος, η διαδικασία χορήγησης του Α.Φ.Μ., ο αριθμός των ψηφίων του, η αρμόδια Δ.Ο.Υ. για τη χορήγησή του, οι

πράξεις, οι συναλλαγές και δραστηριότητες φορολογικού ενδιαφέροντος, οι εξαιρέσεις, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για τη διαδικασία χορήγησης του Α.Φ.Μ. επίσης με όμοιες αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται τα δικαιολογητικά και η διαδικασία ενάρξεων, μεταβολών ή διακοπών των δραστηριοτήτων των φορολογουμένων, καθώς και το ύψος του παραβόλου χαρτοσήμου υπέρ του Δημοσίου για τις ενέργειες αυτές».

Στην υπ' αριθ.1068526/2620/ΔΜ/ΠΟΛ.1169/9-6-1998 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, που εκδόθηκε κατόπιν της κατά τα άνω παρασχεθείσης εξουσιοδότησης, ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1: 1. Κάθε Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο ή Ένωση Προσώπων, όπως αυτά αναφέρονται στις διατάξεις του άρθρου 29 του Ν. 1642/86 όπως ισχύει (ήδη άρθρο 36 του Κ.Ν. 2859/2000) υποχρεούται να υποβάλει στον Προϊστάμενο της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. δήλωση έναρξης εργασιών πριν από την πραγματοποίηση οποιασδήποτε συναλλαγής στα μιλιάσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας.

Εξαιρείται η μίσθωση ακινήτου για επαγγελματική στέγη... 3. Τα ημεδαπά και αλλοδαπά Φυσικά Πρόσωπα, υποβάλλουν το έντυπο (Μ2) «Δήλωση Έναρξης/Μεταβολής Εργασιών Φυσικού Προσώπου» συμπληρώνοντας το τετραγωνίδιο με την ένδειξη «Έναρξη»....

Άρθρο 3. Τα πρόσωπα της παραγράφου 1 του άρθρου 1 της παρούσας, κατά την υποβολή της δήλωσης έναρξης/μεταβολής εργασιών συνυποβάλλουν υποχρεωτικά και τα παρακάτω δικαιολογητικά:

1. Στοιχείο προσδιορισμού της έδρας και των λοιπών εγκαταστάσεων της επιχείρησης, που μπορεί να είναι τίτλος ιδιοκτησίας ή μισθωτήριο συμβόλαιο ή συμφωνητικό μίσθωσης ή υπεθθυνη δήλωση άρθρου 8 του Ν.1559/86 δωρεάν παραχώρησης χώρου. Τα παραπάνω συμφωνητικά

πρέπει να είναι θεωρημένα από την αρμόδια Δ.Ο.Υ. του εκμισθωτή. Σε περίπτωση υπεκμίσθωσης ή παραχώρησης χρήσης, απαιτείται κατάθεση συμφωνητικού μεταξύ του υπεκμισθωτή και του μισθωτή...

2. Βεβαίωση εγγραφής ή απαλλαγής του οικείου ασφαλιστικού φορέα προκειμένου για Φυσικά Πρόσωπα επιτηδευματίες ή εταίρους ομορρυθμών ή ετερορρυθμών εταιριών ή μελών Εταιριών Περιορισμένης Ευθύνης ή Κοινοπραξιών και Κοινωνιών Αστικού Δικαίου, ή των μελών του Δ.Σ. Α.Ε., σύμφωνα με την ισχύουσα κάθε φορά ασφαλιστική νομοθεσία.

3. Βεβαίωση εγγραφής σε Επιμελητήριο όπου απαιτείται από σχετικές διατάξεις...

Άρθρο 7: 1. Ο Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. υποχρεούται, με την υποβολή της δήλωσης έναρξης ή μεταβολής εργασιών και σε κάθε περίπτωση αλλαγής της επαγγελματικής εγκατάστασης, να εκδίδει εντολή ελέγχου για τη διαπίστωση της ύπαρξης ή μη της δηλούμενης από την επιχείρηση επαγγελματικής εγκατάστασης.

Ο έλεγχος ολοκληρώνεται μέσα σε τρεις (3) εργάσιμες ημέρες, εκτός εάν αντικειμενικά δυσχερείς συνθήκες δεν το επιτρέπουν, από την ημερομηνία υποβολής της δήλωσης έναρξης ή μεταβολής, με τη συμπλήρωση του εντόπου «Ειδική Έκθεση Αυτοψίας»...

3. Η ειδική έκθεση αυτοψίας, που θεωρείται από τον Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. ή η απόφαση του προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. για τη μη διενέργεια αυτής, επισυνάπτεται στη δήλωση έναρξης ή μεταβολής εργασιών και αποτελεί απαραίτητο δικαιολογητικό στοιχείο για τη χορήγηση της βεβαίωσης έναρξης ή μεταβολής εργασιών.

Άρθρο 8: 1. ... 2. Αρμόδια Δ.Ο.Υ. για την παραλαβή των δηλώσεων είναι η Δ.Ο.Υ. στη χωρική αρμοδιότητα της οποίας υπάγεται η έδρα της επιχείρησης...

5. Μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών έναρξης, μεταβολής ή διακοπής εργασιών, χορηγείται από την αρμόδια Δ.Ο.Υ. η αντίστοιχη βεβαίωση ...».

Εξάλλου, στο άρθρο 67 του Ποινικού Κώδικα ορίζεται ότι: «1. Αν ο υπαίτιος διέπραξε κακούργημα ή πλημμέλημα με βαριά παράβαση των καθηκόντων του επαγγέλματός του, για την άσκηση του οποίου απαιτείται ειδική άδεια της αρχής, και εφόσον του επιβλήθηκε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον τριών μηνών, το δικαστήριο μπορεί να απαγγείλει και ανικανότητα για άσκηση του επαγγέλματος αυτού για χρονικό διάστημα ενός μέχρι πέντε ετών. Η ανικανότητα αυτή συνεπάγεται την οριστική ανάκληση της άδειας που έχει δοθεί...».

Τέλος, κατά μεν το άρθρο 5 του συντάγματος 1975/1986/2001:

«1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα Χρηστά ήθη...», κατά δε το άρθρο 34 του Αστικού Κώδικα:

«Καθε άνθρωπος είναι ικανός να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις».

III. Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων συνάγονται ερμηνευτικώς τα ακόλουθα:

A.- Ως γνωστόν, ικανότητα δικαίου (προσωπικότητα σε στενή έννοια) είναι η ιδιότητα του προσώπου να είναι γενικώς υποκείμενο εννόμων σχέσεων και ως εκ τούτου φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Η ικανότητα δικαίου ανήκει κατ' αρχήν στον άνθρωπο και μάλιστα σε κάθε άνθρωπο ανεξαρτήτως θρασύτητας, φύλου, φυλής, θρησκείας, τάξεως, ηλικίας κ.λπ. και είναι αναφαιρέτος, αναπαλλοιρίωτος και ανεπίδεκτος περιορισμών εκ μέρους του κοινού νομοθέτου.

Η ικανότητα δικαίου διακρίνεται σαφώς της ικανότητας προς δικαιοπραξία, περί της οποίας προνοούν οι διατάξεις των άρθρων 127 137 Α.Κ., αφού και τα ανάμεσα προς δικαιοπραξία πρόσωπα, κέκτηνται ικανότητα δικαίου κατά τ'ανωτέρω, τις δικαιοπραξίες δε εξ ονόματος αυτών επιχειρεί ο νόμιμος αντιπρόσωπός των (βλ. Α. Γεωργιάδη - Μ. Σταθόπουλου, Αστικός Κώδικς υπό το άρθρο 34 Α.Κ., σελ. 62 επ.).

Συνεπώς, υπό την προεκτεθείσα έννοια, ικανότητα δικαίου κέκτηνται και οι ποινικοί κρατούμενοι, οι οποίοι διαφοροποιούνται από τους λοιπούς πολίτες μόνον κατά το σημείο της «ειδικής σχέσης εξουσίασης», που επιφέρει ο εγκλεισμός τους στη φυλακή.

Εκ της εκ των προτέρων αποδοχής της καταναγκαστικής επιβολής και διατήρησης της ποινής του εγκλεισμού, ο πολίτης δεν θα μπορούσε σε ένα συνεπές προς τις αρχές του φιλελεύθερο καθεστώσ να απωλέσει την ανθρώπινη αξία, που είναι ο πυρήνας του φιλελευθερισμού, και τη συναφή ικανότητα να είναι υποκείμενο δικαίου. (βλ. Χρύσας Χατζή, Η φυλάκιση ως ειδική σχέση εξουσίασης, ΤοΣ 2/1995, σελ. 288 επ.).

Η συστηματική ανάγνωση των φιλελευθέρων διατάξεών του Συντάγματος 1975/1986/2001, επιβάλλει να δεχθούμε ότι, και στην περίπτωση των ποινικών κρατουμένων υφίσταται μόνον ο περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας με την στενή της έννοια δηλαδή της φυσικής ελευθερίας κινήσεως και διαμονής (άρθρο 5 παρ.3 Σ, «φυλακίζεται»: κρατείται στη φυλακή) και πέραν του ρητού αυτού περιορισμού οι εγκλειστοί δεν παύουν να είναι φορείς της ανθρώπινης αξίας και όλων των άλλων συνταγματικών δικαιωμάτων που δεν τους έχουν ρητά αφαιρεθεί.

Υποστηρίζεται πλέον ευρότατα ότι η φυλακή είναι απλώς τόπος φυλάξης και τα αναμορφωτικά σχέδια έχουν αντικατασταθεί από κατευθύνσεις ανθρωπιστικής μεταχείρισης των κρατουμένων. Το

κοινωνικό έδαφος υπό την επίδραση σύγχρονων αντιλήψεων, είναι πλέον πρόσφορο για την ανακάλυψη των κρατουμένων ως υποκειμένων δικαίου, αφού ως αντικείμενα δικαίου και αποδέκτες ποικίλων ποινικών πολιτικών αποδείχθηκαν μια αντιπαραγωγική κοινωνικά επένδυση. Η επανένταξη των κρατουμένων στην κοινωνία θεωρείται ότι περνά μέσα από την βελτίωση όχι πλέον των ίδιων αλλά των συνθηκών διαβίωσης των μέσα και έξω από τη φυλακή, αφού η αναγνώριση των κρατουμένων ως υποκειμένων δικαιωμάτων όχι απλώς συμβαδίζει με την σύγχρονη λειτουργία της φυλακής, ως χώρου αποκλεισμού των πλέον επικίνδυνων παραβατούντων πολιτών, αλλά αντανακλά όπως ήδη προαναφέρθηκε, την ορθή ερμηνεία των συνταγματικών επιταγών (βλ. Χρύσα Χατζή, ό.π., σελ. 294 επ.).

Προς την άνω κατευθυντήρια γραμμή κινείται άλλωστε και ο νέος Σωφρονιστικός Κώδικας (Ν. 2776/1999) που εισάγει στο σωφρονιστικό μας σύστημα το σύγχρονο και φιλελεύθερο θεσμό της ημιελεύθερης διαβίωσης που αποσκοπεί, όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται στον ίδιο το νόμο (άρθρο 59) αλλά και στην εισηγητική του έκθεση: «... στην επαγγελματική ή άλλη απασχόληση των καταδικών έξω από τα καταστήματα κράτησης χωρίς διαρκή επιτήρησή τους, ώστε να επιτυγχάνεται η σταδιακή επάνοδος τους σε καθεστώς πλήρους ελευθερίας».

Όπως προκύπτει από τις διατάξεις του παραπάνω νόμου, η χορήγηση άδειας ημιελεύθερης διαβίωσης ανήκει αποκλειστικά στο Πειθαρχικό Συμβούλιο της Δικαστικής Φυλακής, στη δύναμη της οποίας ανήκουν οι ενδιαφερόμενοι. Συνεπώς, ο έλεγχος ως προς την συνδρομή των τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων και η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα (ιδίως του άρθρου 60 παρ.2 και 3) είναι αποκλειστικό έργο του παραπάνω οργάνου.

B, Μια από τις προβλεπόμενες από τις άνω διατάξεις τυπικές προϋποθέσεις, τις οποίες οφείλει κάθε ενδιαφερόμενος κρατούμενος να πληροί, προκειμένου να υπαχθεί στο καθεστώς της ημιελεύθερης διαβίωσης, είναι και η αποδεδειγμένη εξασφάλιση εργασίας είτε ως συνέχεια προηγούμενης επαγγελματικής απασχόλησης είτε ως νέα επαγγελματική δραστηριότητα.

Με τις διατάξεις του άρθρου 36 του Κ.Ν. 2859/2000 (κωδικοποιηθέν προηγούμενο άρθρο 29 του Ν.1642/86), ορίζονται οι υποχρεώσεις των φορολογουμένων για την υποβολή δήλωσης έναρξης, μεταβολής και διακοπής εργασιών.

Με την 106526/2620/ΔΜ/ΠΟΛ.1169/9-6-1998 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται οι διαδικασίες και τα δικαιολογητικά, που οφείλουν οι ενδιαφερόμενοι να προσκομίζουν στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. κατά την υποβολή δηλώσεων έναρξης, μεταβολής και διακοπής εργασιών.

Η δήλωση έναρξης εργασιών υποβάλλεται πριν από την έναρξη εργασιών και ειδικότερα πριν από την πραγματοποίηση οποιασδήποτε συναλλαγής στα πλαίσια της επαγγελματικής δραστηριότητας.

Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων (και ιδίως από το περιεχόμενο της διατάξεως του άρθρου 3 της Υπουργικής Απόφασης), οι οποίες ως αμιγώς φορολογικές και διαδικαστικού περιεχομένου πρέπει να ερμηνεύονται στενά, σαφώς προκύπτει ότι αυτές παρέχουν στον προϊστάμενο της αρμόδιας Δ.Ο.Υ., κατά την εξέταση αιτήσεως και υποβολής δηλώσεως έναρξεως εργασιών από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο, δεσμία αρμοδιότητα, υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση τηρήσεως της προβλεπόμενης διαδικασίας και υποβολής των αναγκαίων δικαιολογητικών, που ορίζονται στο νόμο, δεν μπορεί να αρνηθεί την

χορήγηση στον επιτηδευματία της σχετικής βεβαίωσης που πιστοποιεί την έναρξη των εργασιών, αφού η παραπάνω υποχρέωση του Προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ., καθιερούμενη από κανόνες αυστηρού δικαίου και αφορώσα ζήτημα δημοσίου συμφέροντος, ήτοι τον προσδιορισμό του χρόνου ενάρξεως της φορολογικής δραστηριότητας του επιτηδευματία, δεν μπορεί προδήλως να αναιρεθεί παρά μόνον δια ρητής νομοθετικής πρόβλεψης (σχετ. Γν. Ν.Σ.Κ. 228/67, 262/87).

Η παραπάνω ερμηνευτική εκδοχή ενισχύεται και από το γεγονός ότι στον ίδιο το νόμο (άρθρο 8 παρ.5 της Υπουργικής Απόφασης) ορίζεται ρητά ότι, μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών έναρξης, μεταβολής ή διακοπής εργασιών, χορηγείται από την αρμόδια Δ.Ο.Υ. η αντίστοιχη βεβαίωση, στοιχείο που συνηγορεί υπέρ της κατά τα άνω διατυπωθείσας απόψεως περί του χαρακτήρα της παρεχομένης στο Προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. αρμοδιότητας ως δευμίας.

Πάντα τ' ανωτέρω δεν μπορεί να διαφοροποιηθούν, ενόψει του πθήμενου βασικού ερωτήματος, και συνεπώς, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. δεν μπορεί να αρνηθεί τη χορήγηση βεβαίωσης έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας σε ποινικό κρατούμενο, εφόσον πληρούνται οι τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις για την δηλουμένη έναρξη, αφού και ο ποινικός κρατούμενος στα πλαίσια της παραπάνω διαδικασίας έχει τα ίδια δικαιώματα που έχει οποιοσδήποτε πολίτης, που επιθυμεί να κάνει έναρξη επαγγελματικής δραστηριότητας.

Η ισοτήτα δε αυτή κατοχυρώνεται στο νόμο, εκ του γεγονότος ότι οι σχετικές διατάξεις δεν προβλέπουν, μεταξύ των δικαιολογητικών που απαιτούνται για την έναρξη επιτηδευματος και προσκόμιση πιστοποιητικού ποινικού μητρώου, στοιχείο που υποδηλώνει με έμφαση ότι

για την χορήγηση βεβαίωσης ενάρξεως επιτηδεύματος δεν ενδιαφέρει την φορολογική αρχή η νομική κατάσταση που τελεί ο δηλών.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρέλκει η απάντηση στα επί μέρους ερωτήματα, που τίθενται από την ερωτώσα υπηρεσία (α) εάν ο όρος «εργασία», όπως αυτός αναφέρεται στην περίπτωση γ' της παραγράφου 3 του άρθρου 60 του Ν.2776/99, αλλά και γενικότερα η έννοια της απασχόλησης, όπως αυτή αναφέρεται στις διατάξεις που αφορούν την ημιελεύθερη διαβίωση των καταδικών, έχει μόνο την έννοια της εξαρτημένης εργασίας ή περιλαμβάνει και τα ελεύθερα επαγγέλματα, (β) εάν η έναρξη μπορεί να γίνει χωρίς καμιά εγγύηση ότι ο κρατούμενος τελικά θα υπαχθεί στο καθεστώς της ημιελεύθερης διαβίωσης και γ) εάν, γενικότερα, η έννοια του κρατουμένου συνάδει με την έννοια του ελεύθερου επαγγελματία, δεδομένου ότι η εξέταση και των τριών υποερωτημάτων, προϋποθέτει ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα στα πλαίσια της υποβολής σχετικού αιτήματος για χορήγηση αδειας ημιελεύθερης διαβίωσης που είναι αποκλειστικό έργο του Πειθαρχικού Συμβουλίου της Φυλακής και εκφεύγει της αρμοδιότητας του Προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ.

IV. Ενόψει, συνειώς, των προεκτεθέντων στο τιθέμενο ερώτημα προσηκεί η κατά τα άνω αναλυτικώς διδομένη απάντηση.

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Αθήνα, 27.5.09

Ο Προεδρεύων

Σπυρίδων Σκουτέρης

Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

Ο Εισηγητής

Στεφάνος Δετοής